

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Uvod

- Drvo i materijali na bazi drveta vrlo široko se primenjuju u građevinarstvu. Razlozi za ovo su u tome što drvo karakteriše niz pozitivnih svojstava, kao što su:
  - *Visoke mehaničke karakteristike, pri srazmerno maloj zapreminskoj masi (visoka vrednost K_{kp}),*
  - *Niska toplotna provodljivost,*
  - *Dobra otpornost na dejstvo mraza,*
  - *Zadovoljavajuća otpornost na pojedine hemijske agense,*
  - *Lakoća obrade i drugo.*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Uvod

- Međutim, drvo ima i niz nedostataka koji značajno umanjuju njegovu primenljivost u građevinarstvu:
  - *Nehomogenost građe i anizotropnost svojstava,*
  - *Prisustvo raznih defekata građe,*
  - *Higroskopnost,*
  - *Podložnost truljenju, gorenju i crvotočini, i drugo.*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

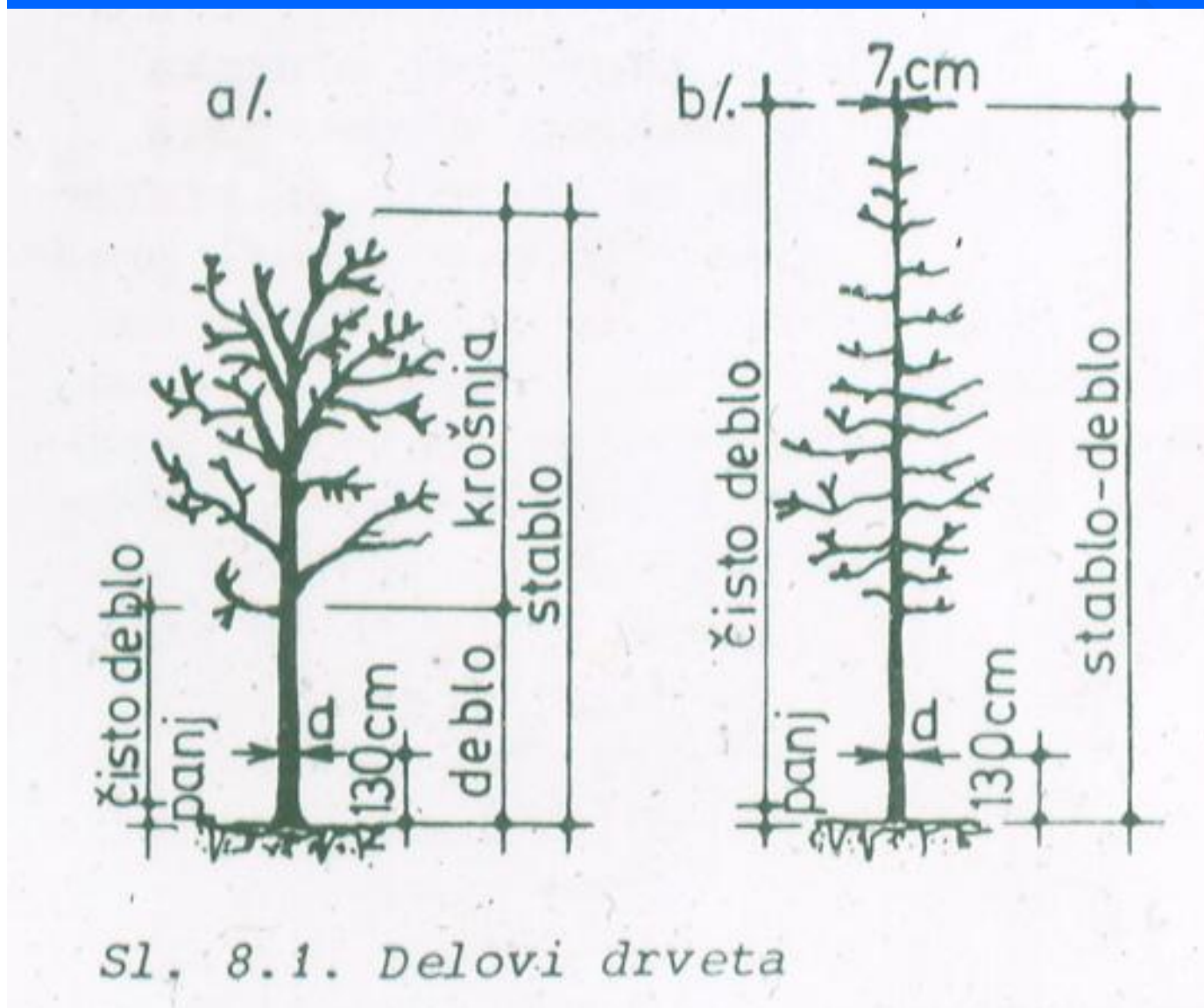
Uvod

Prema stepenu prerade, materijali na bazi drveta dele se na:

- *Običnu drvenu građu*, koja se dobija putem mehaničke obrade prirodnog drveta, pri čemu se dobija materijal koji ima uglavnom sva pozitivna i negativna svojstva prirodnog drveta,
- *Materijale od drveta koji se dobijaju primenom naročitih industrijskih postupaka*, pri čemu se u okviru ovakvih materijala svojstva drveta koriste racionalnije (furniri, šper – ploče, panel – ploče, lamelirana drvena građa i dr.),
- *Sintetičke materijale na bazi drveta*, koji se dobijaju tzv. dubokom preradom drveta; pri ovakvoj preradi se koriste svi elementi prirodnog drveta (čak i kora), jer se ovi postupci svode na dobijanje raznih oblika celuloze, uz različita veziva (mineralna ili sintetička), čime se postiže velika ekonomičnost proizvoda.

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Uvod

Sl. 8.1. Delovi drveta

■ Debljina stabla:

Prečnik stabla bez kore (d) na 1,30 m od površine terena (prsna visina).

■ Jedrina drveta:

$$\frac{d - d_0}{h_d - h_p} \cdot 100 (\%)$$

- d – prečnik debla na prsnoj visini,
- d_0 – prečnik stabla u najvišoj tački debla,
- h_d – dužina debla, $h_p = 1,30$ m (prsna visina)

Kriterijum jedrine:

- Za četinare: $\leq 2\%$
- Za listare: $\leq 2,5\%$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Uvod

Sl. 8.2. Zakrivljenost debla

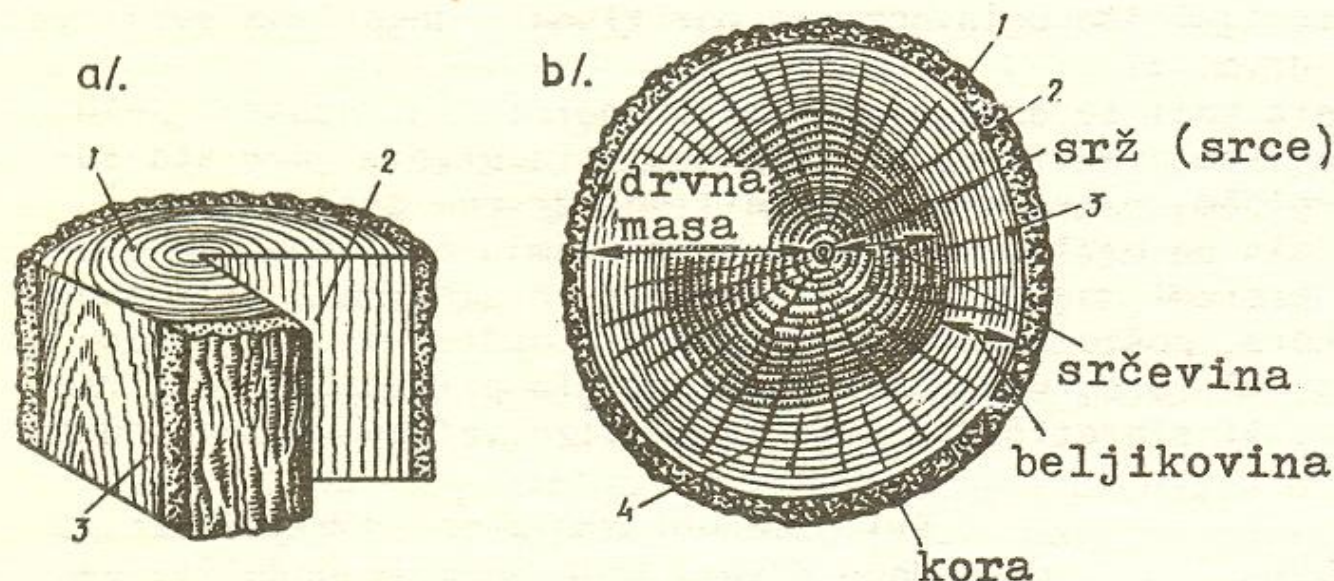
- Debljina debla:
Prečnik stabla bez kore na polovini dužine čistog debla.
- Zakrivljenost debla:
$$\frac{f}{h_d} \cdot 100(\%)$$
- *Za drvo se kaže da je pravo ako je ovaj odnos $\leq 1\%$*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Makrostruktura drveta

- **Drvna masa** Godovi: Na unutr. strani – rano (prolećno) drvo – poroznije, tamnije
Na spoljašnoj strani – pozno (jesenje) drvo – kompaktnije, svetlije
- **Kora** - Spoljašnja kora (prava kora) – 1 (debljine 2 – 35 mm),
  - Lika – 2 (prerađeni sokovi);
  - Kambijum – 3 (neprerađeni sokovi); ćelije koje svake godine stvaraju nove godove, tj. nove pojaseve beljiovine

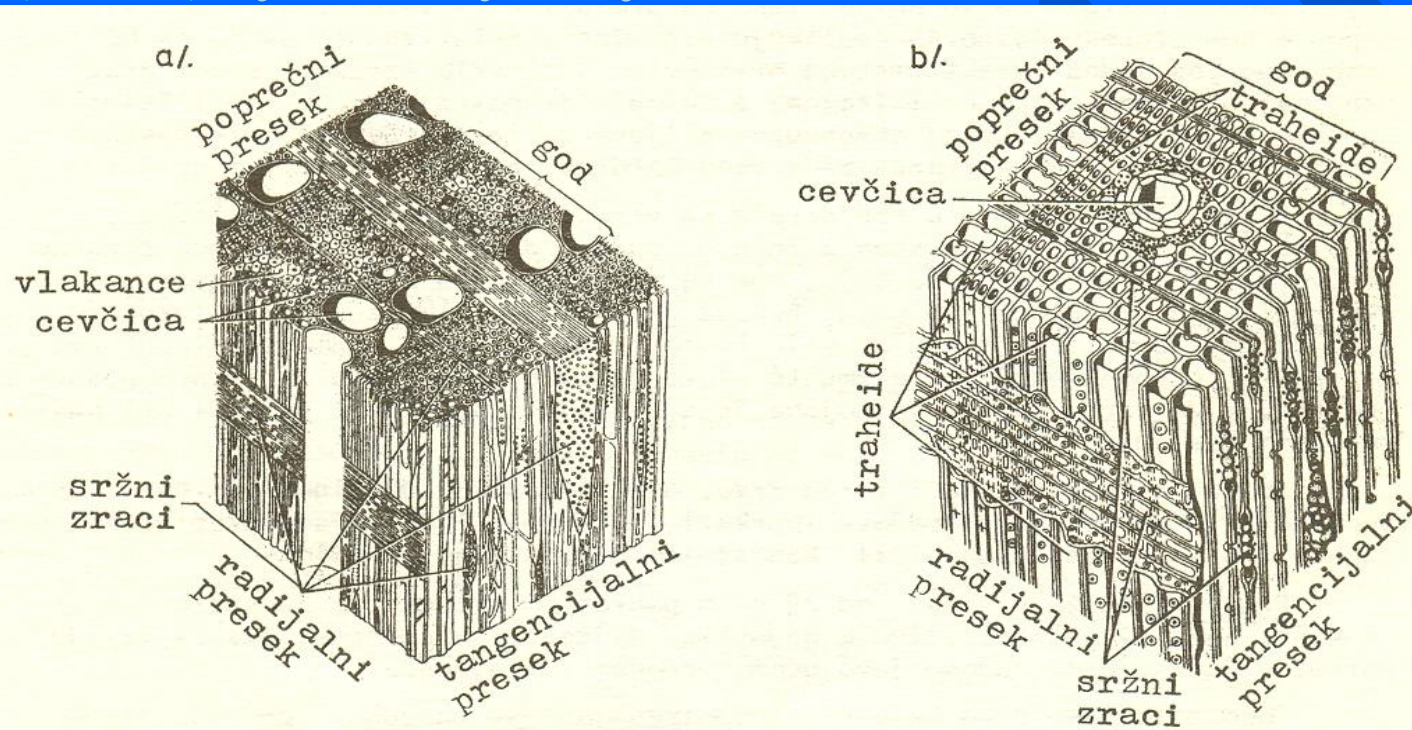
Sl. 8.3. Karakteristični preseki drveta (debla)

- **Sržni zraci** – 4
  - Primarni,
  - Sekundarni
- **Ćelije koje formiraju radijalne veze između unutrašnjeg i spoljnog dela poprečnog preseka (fiziološka funkcija)**

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mikrostruktura drveta

- Osnovni element mikrostrukture živog drveta je živa ćelija, koja se sastoji od ćelijske opne, protoplazme, jezgra i ćelijskog soka (kod posečenog drveta, odumrlu ćeliju formira samo ćelijska opna). Oblici ćelija:
  - **Vlakanca (vlakna)** – mehanička funkcija
  - **Cevčice (sudovi)** – fiziološka funkcija Kod četinara: **Traheide** – vrše obe funkcije

Sl. 8.4. Šematski prikaz mikrostrukture drveta

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Hemijski sastav drveta

- *Celuloza i lignin* *do 80%*
- *Voda (hemijski vezana)* *cca 17%*
- *Smole, ulja, skrob, tanin* *cca 3%*

● *Celuloza: Visokomolekularni ugljovodonik - $(C_6H_{10}O_5)_n$, čiji su molekuli veoma izduženi i izuzetno elastični*
 $n = 2500-31000$ – broj elementarnih strukturnih jedinica $(C_6H_{10}O_5)$

● *Molekulska masa celuloze u drvetu: 400000 – 500000*

Prosečan sadržaj pojedinih hemijskih elemenata u apsolutno suvom drvetu je sledeći:

- *Ugljenik (C)* *49%*
- *Kiseonik (O) i azot (N)* *44%*
- *Vodonik (H)* *6%*
- *Kalcijum (Ca) u obliku mineralnih soli* *1%*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Vrste drveta

Listari (lišćari)

- *Hrast: Velike čvrstoće i tvrdoće, do 50 m (100 cm), vrlo otporan i trajan, postojan u vodi.*
- *Bukva: Velike čvrstoće i tvrdoće, do 40 m (50 cm), vrlo otporna i trajna, postojana u vodi.*
- *Jasen: Belo, teško i tvrdo drvo, do 35 m, nepostojano u vlažnoj sredini.*
- *Bagrem: Zadovoljavajuće čvrstoće i tvrdoće, do 20 m (40 cm).*
- *Topola: Lako drvo, bele boje, male čvrstoće i tvrdoće: samo za duboku preradu, letve, daske za oplatu*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Vrste drveta

Četinari

- *Bor: Smolasto drvo, visina 30-40 m (preko 40 cm),*
- *Jela: Manji sadržaj smole, visina do 40 m (preko 40 cm).*
- *Smreka (smrča, omorika): Visoko, smolasto drvo, do 50 m, nije mnogo otporna na vlagu,*
- *Ariš: Visina do 40 m, dugotrajan, upotreba za sve vrste radova (visoki stubovi, jarmovi, tel. stubovi i sl.).*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Vlažnost drveta

■ Vlažnost drveta:

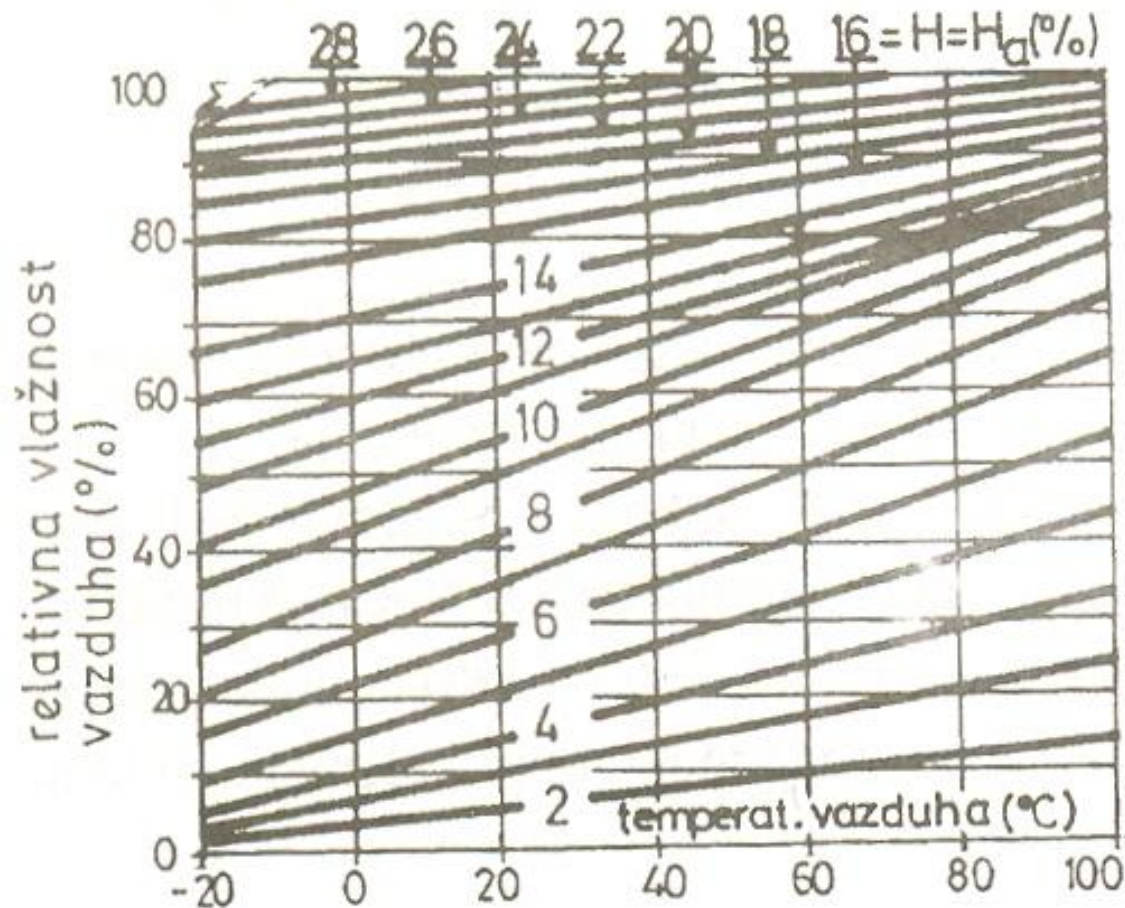
- *Hemijski vezana voda*
- *Fizički vezana voda*
- *Slobodna voda*

- Kada drvo sadrži samo vezanu vodu, taj stepen vlažnosti naziva se “*tačka zasićenosti (zasićenja) vlakana*” – H_z . U najvećem broju slučajeva: $H_z=30\%$

- U slučaju dugotrajne izloženosti drveta određenoj temperaturi i vlažnosti, u njemu se uspostavlja ravnotežno stanje vlage, tzv. “uravnotežena vlaga” (videti sledeći slajd)

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Vlažnost drveta

Sl. 8.5. Dijagram za određivanje uravnotežene vlage drveta

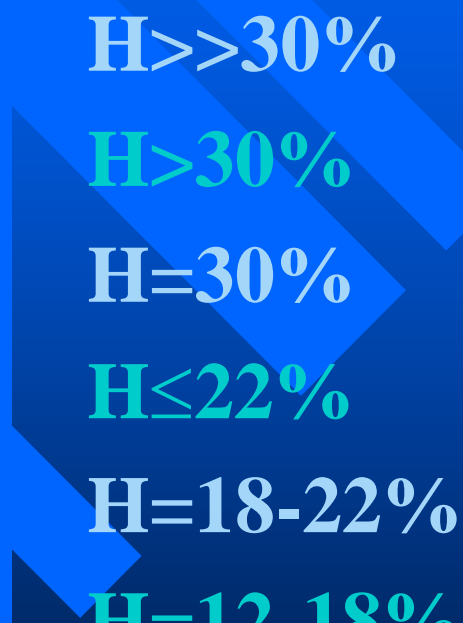
Iz dijagrama se lako može uočiti sledeće:

- *Pri određenoj relativnoj vlažnosti vazduha, vlažnost drveta (uravnotežena vlaga) opada sa povećanjem temperature*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Vlažnost drveta

Stepeni vlažnosti prema JUS-u:

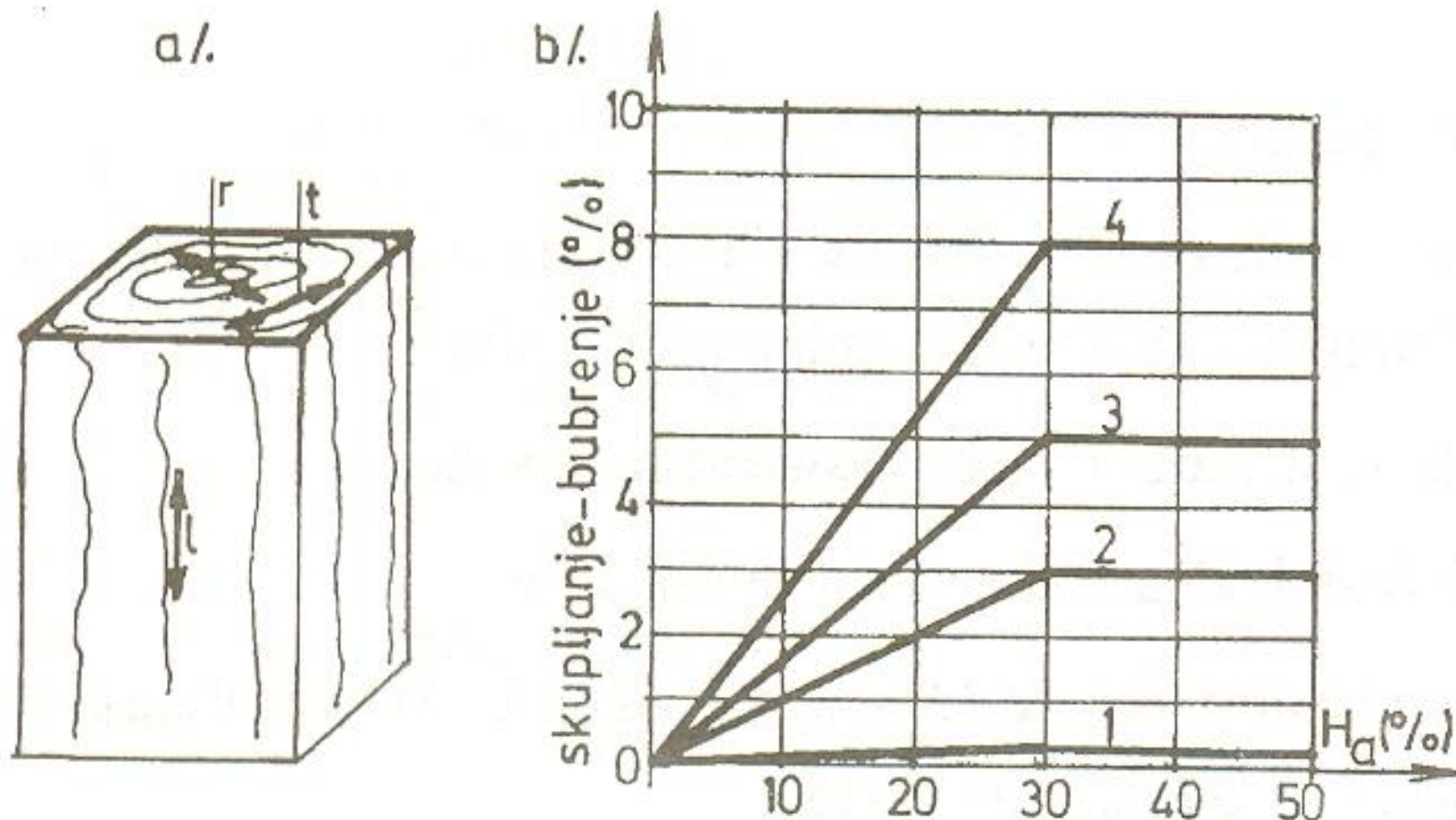

■ <i>Napojeno (zasićeno vodom) drvo</i>	$H \gg 30\%$
■ <i>Sirovo drvo</i>	$H > 30\%$
■ <i>Polusuvo drvo</i>	$H = 30\%$
■ <i>Prosušeno drvo</i>	$H \leq 22\%$
■ <i>Transportno suvo drvo</i>	$H = 18-22\%$
■ <i>Vazdušno suvo drvo</i>	$H = 12-18\%$
■ <i>Isušeno drvo</i>	$H = 6-12\%$
■ <i>Suvo drvo</i>	$H \approx 0\%$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

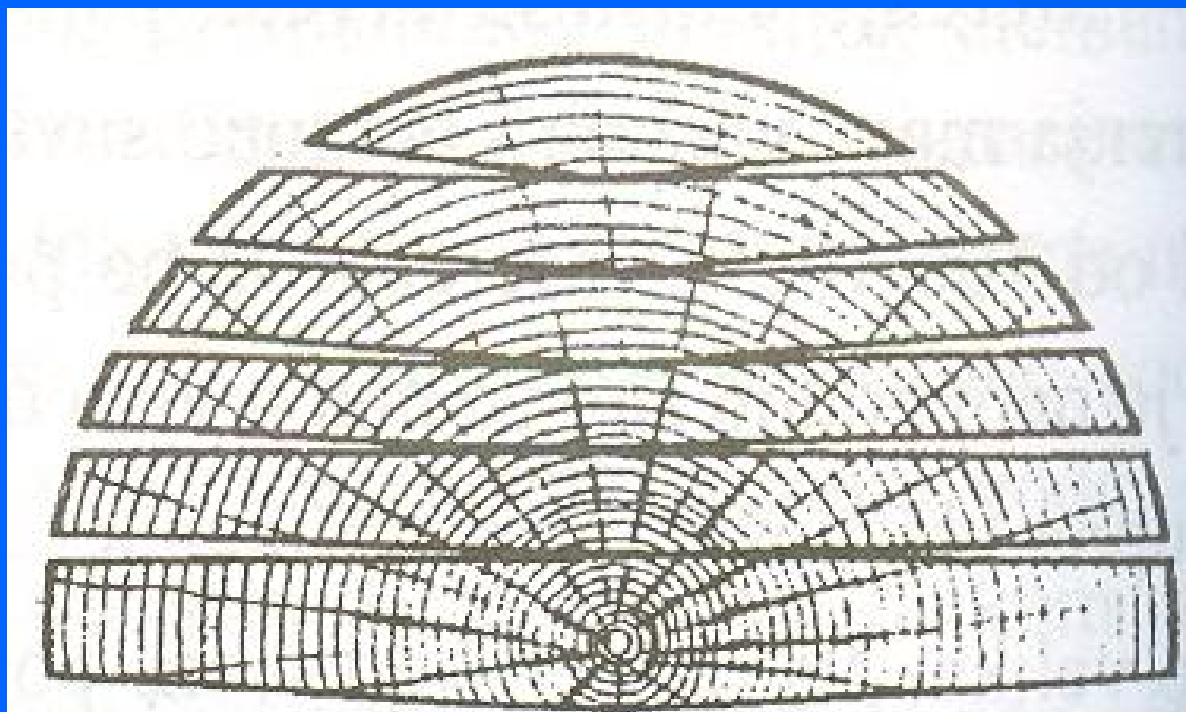
Fizička svojstva: Skupljanje i bubrenje

Sl. 8.6. Skupljanje i bubrenje drveta

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Skupljanje i bubrenje

*Sl. 8.7. Deformisanje drvene grade
usled skupljanja i bubrenja*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

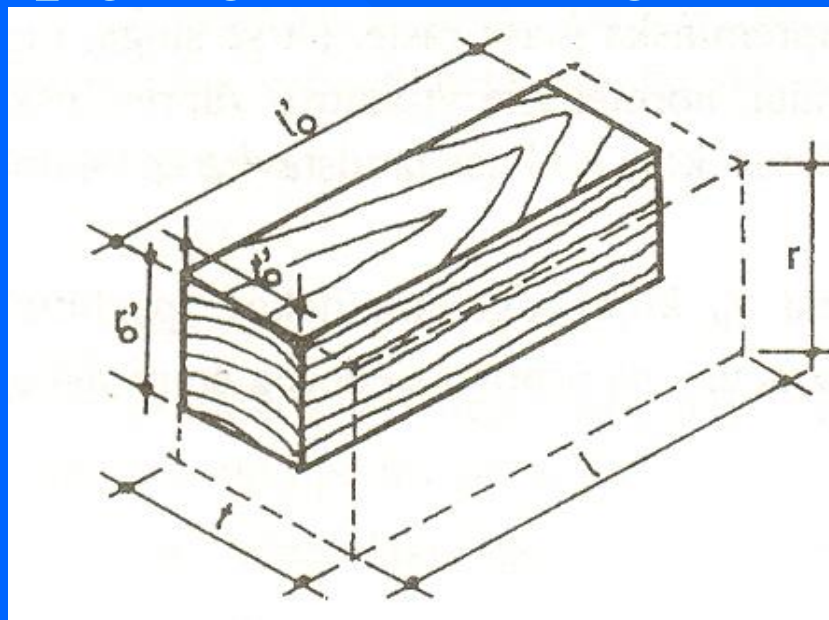
Fizička svojstva: Skupljanje i bubrenje

$$\varepsilon_l = \frac{l - l_0}{l_0} \cdot 100$$

$$\varepsilon_r = \frac{r - r_0}{r_0} \cdot 100 \quad (\%)$$

$$\varepsilon_t = \frac{t - t_0}{t_0} \cdot 100 \quad (\%)$$

$$\begin{aligned} \varepsilon_V &= \frac{V - V_0}{V_0} 100 = \frac{l \cdot r \cdot t - l_0 \cdot r_0 \cdot t_0}{l_0 \cdot r_0 \cdot t_0} \cdot 100 = \\ &= \left(\frac{l}{l_0} \cdot \frac{r}{r_0} \cdot \frac{t}{t_0} - 1 \right) \cdot 100 = \varepsilon_l + \varepsilon_r + \varepsilon_t \quad (\%) \end{aligned}$$

*Promena dimenzija uzorka
usled skupljanja:*

- $l'_0 = 100 \text{ mm}$, $r'_0 = 30 \text{ mm}$, $t'_0 = 30 \text{ mm}$ (početne dimenzije)
- l_0, r_0, t_0 – dimenzije pri $H=0\%$
- l, r, t – dimenzije vodom zasićenih uzoraka

Veličine skupljanja: $\varepsilon_l = 0,1-0,4 \%$

$\varepsilon_r = 2-5 \%$

$\varepsilon_t = 4-8 \%$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Specifična i zapreminska masa

- *Specifična masa drvne supstance praktično ne zavisi od vrste drveta i iznosi cca 1560 kg/m³.*
- *Zapreminska masa, međutim, bitno zavisi od vrste drveta, pri čemu ona mnogo varira i u okviru jedne iste vrste drveta.*
- *U opštem slučaju ona je manja od 1000 kg/m³.*

$$\gamma_{15} = \gamma_H \left[1 + 0,01 \cdot (1 - k) \cdot (15 - H) \right] \text{ (kg/m}^3\text{)}$$

(k=0,5-0,6; najčešće se uzima k=0,5; obrazac važi za H=8 – 23%)

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Specifična i zapreminska masa

*Запреминске масе дрвета у
функцији влажности*

$$\gamma_{15} = \gamma_H [1 + 0,005 \cdot (15 - H)] \quad (\text{кг/м}^3)$$

Врста дрвета	Запр. маса γ (кг/м ³)		
	$H \approx 30\%$	$H = 15-20\%$	$H \leq 15\%$
Бор	700	520	490
Јела	1100	450	410
Смрека	730	470	430
Храст	1010	690	650
Буква	1070	720	690

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Fizička svojstva: Termotehnička svojstva

a) Koeficijent toplotne provodljivosti

U pravcu pružanja vlakana dva puta je veći nego upravno na vlakna!

Na primer, za bor ove vrednosti iznose

- paralelno vlaknima $\lambda=0,35 \text{ W/m}^0\text{C}$

- upravno na vlakna $\lambda=0,17 \text{ W/m}^0\text{C}$

Uticaj vlažnosti takođe je vrlo veliki: Za svaki % vlažnosti λ se povećava za cca 1,25% !

Za proračun se uzima:

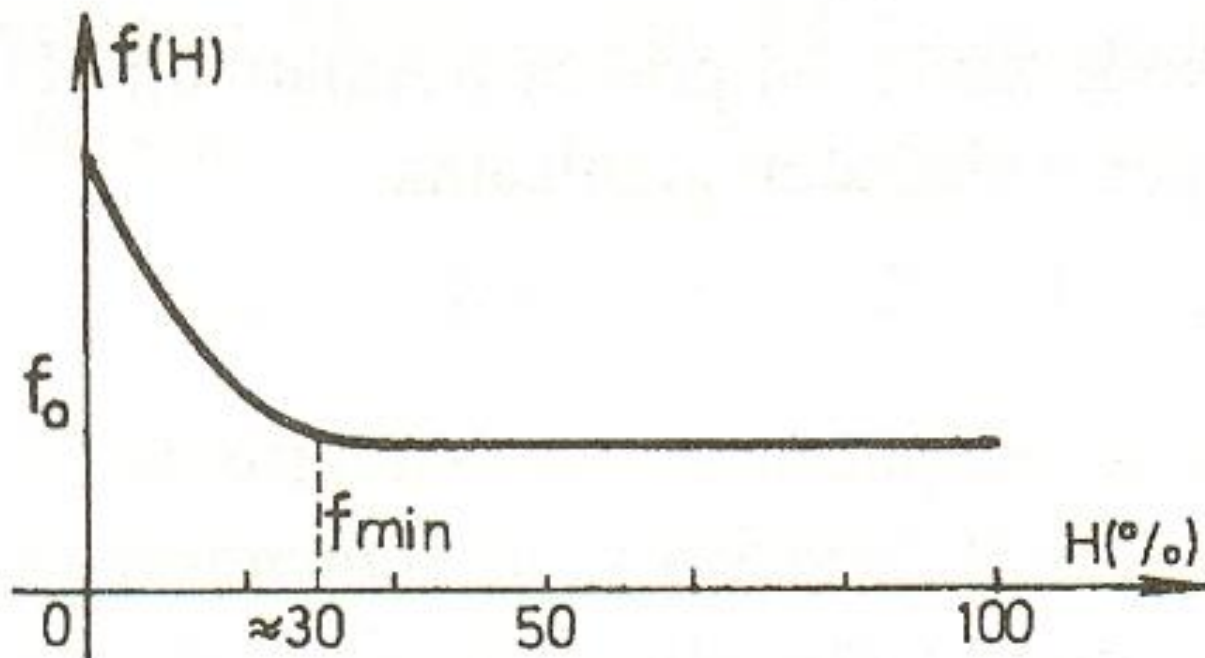
- Četinari $\lambda=0,14 \text{ W/m}^0$
- Hrast $\lambda=0,27 \text{ W/m}^0\text{C}$
- Bukva $\lambda=0,17 \text{ W/m}^0\text{C}$

b) Termički koeficijent linearnog širenja

- Paralelno vlaknima: $\alpha_l=(0,3-0,6) \cdot 10^{-5} \quad (1/^0\text{C})$
- U radijalnom pravcu $\alpha_r=(2-4) \cdot 10^{-5} \quad (1/^0\text{C})$
- U tangencijalnom pravcu $\alpha_t=(3-8) \cdot 10^{-5} \quad (1/^0\text{C})$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Uticaj vlažnosti drveta

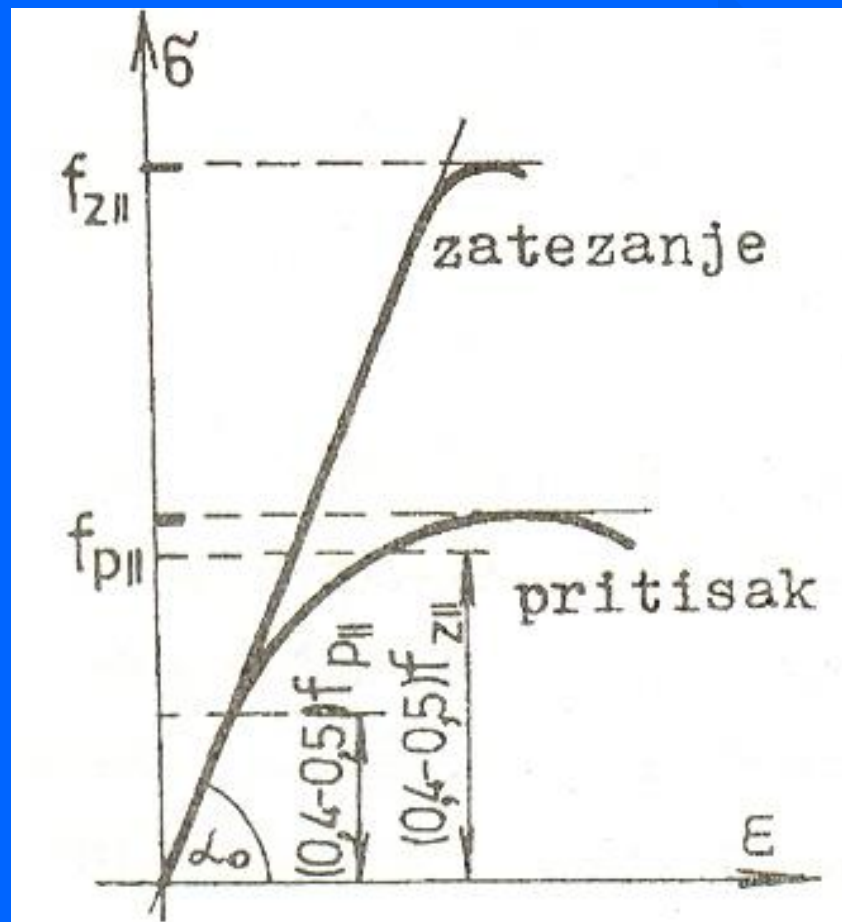
Sl. 8.9. Zavisnost između vlažnosti i čvrstoće drveta

$$f_{15} = f_{15} [1 + c(H - 15)]$$

- Za čvrstoću pri zatezanju i pri pritisku: $c \cong 0,04$
- Za čvrstoću pri smicanju: $c \cong 0,03$
- Za čvrstoću pri savijanju: $c \cong 0,02$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

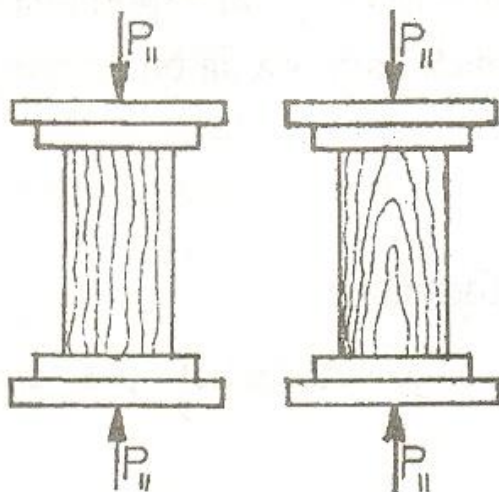
Mehanička svojstva: Dijagram $\sigma - \varepsilon$

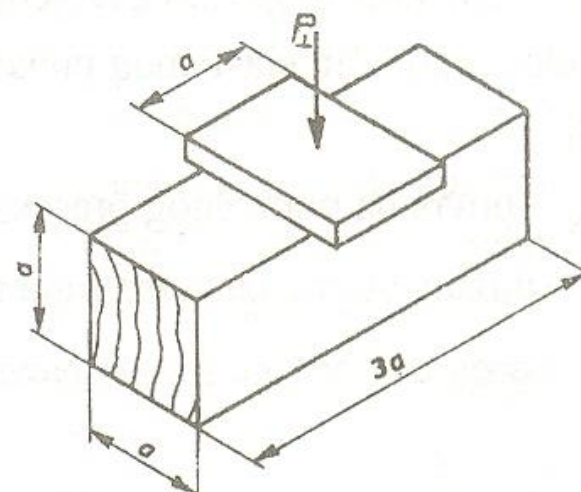
Sl. 8.10. Radni dijagrami drveta

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri pritisku

Sl. 8.11. Ispitivanje na pritisak u pravcu vlakna

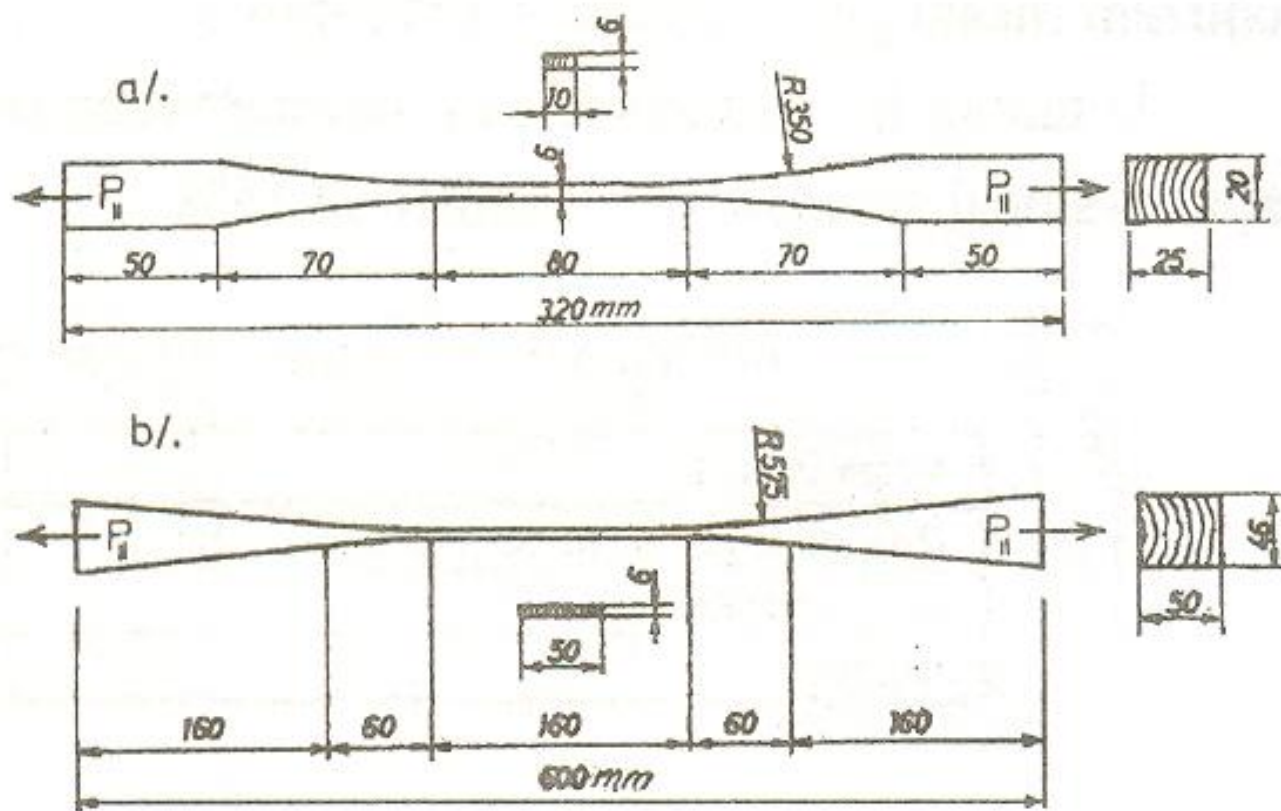
Sl. 8.12. Ispitivanje na pritisak upravno na vlakno

Vrsta drveta	$f_{p }$ (MPa)	$f_{p\perp}$ (MPa)
Jela, smreka	30 - 45	6
Bor	35-50	7, 5
Ariš	40 - 55	10
Topola	25 - 35	9
Hrast, bukva, jasen, bagrem	50 - 70	13

Tablica 8.2. Prosečne vrednosti
čvrstoća drveta pri pritisku

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri zatezanju

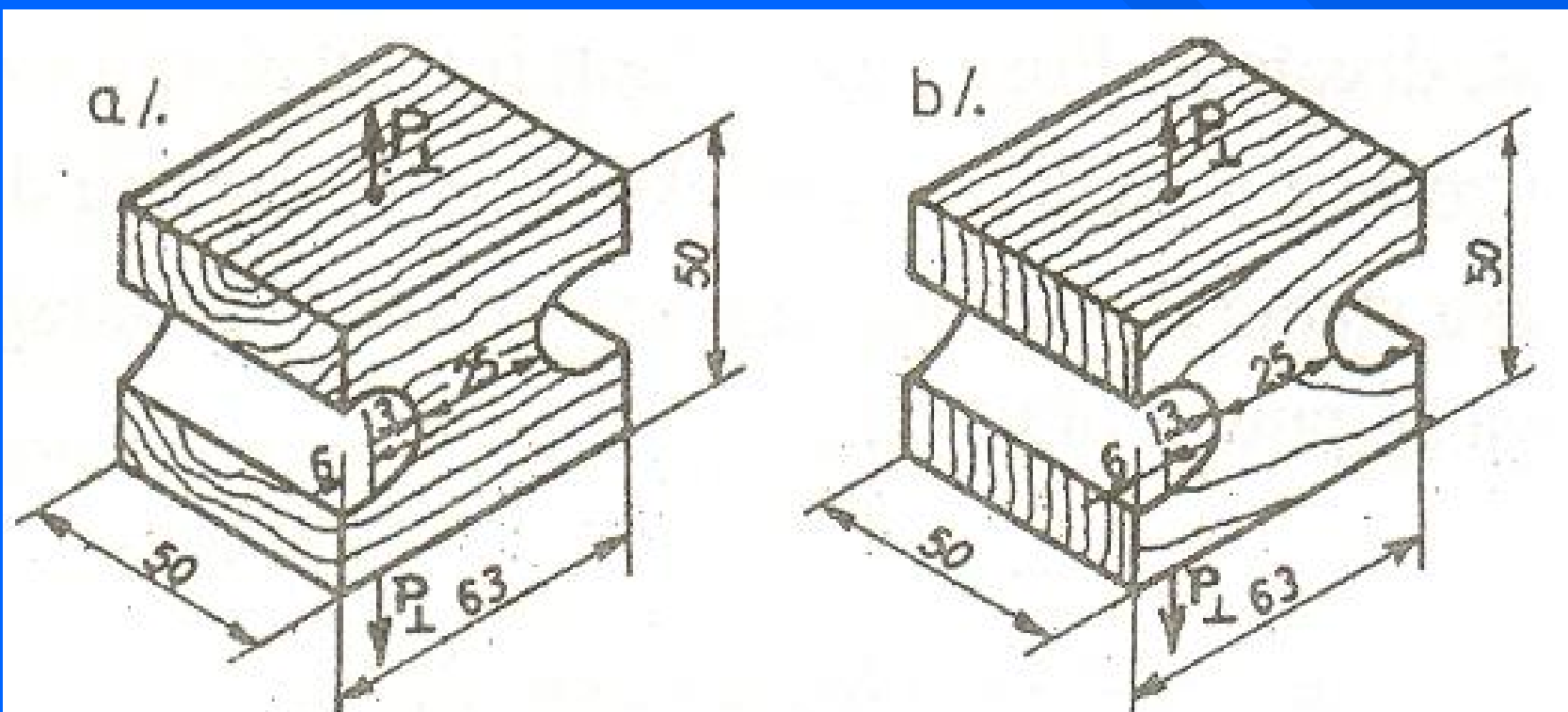

Sl. 8.14 Uzorci za ispitivanje čvrstoće na zatezanje paralelno vlaknima

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri zatezanju

Sl. 8.15. Uzorci, za ispitivanje zatezne čvrstoće upravno na vlakna

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

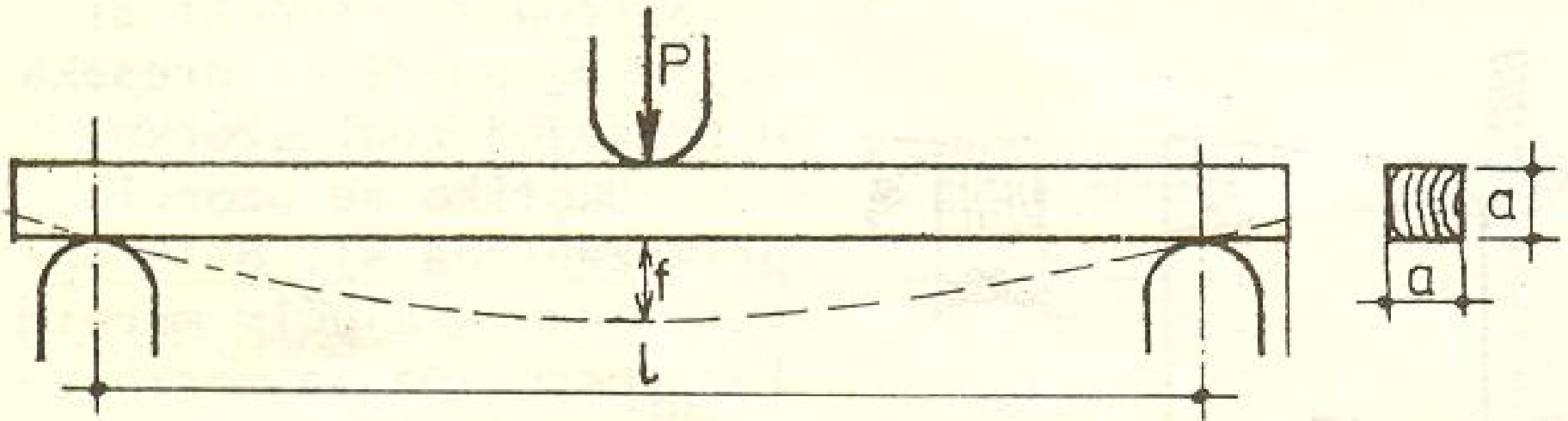
Mehanička svojstva: Čvrstoća pri zatezanju

Tablica 8.3. Prosečne vrednosti čvrstoća drveta pri zatezanju

Vrsta drveta	$f_{z\parallel}$ (MPa)	$f_{z\perp}$ (MPa)
Bor, ariš, jasen, hrast bukva	100–150	2,5–3,5
Jela, smreka	90–120	1,5–2,0
Bagrem	120–180	3,5–6,0

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri savijanju

Sl. 8.16. Ispitivanje čvrstoće pri savijanju

$$f_{zs} = \frac{M_{gr}}{W} = \frac{6M_{gr}}{a^3} = \frac{3}{2} \cdot \frac{P_{gr} \cdot l}{a^3}$$

Dimenzije gredica (uzoraka):

- 20x20x320 mm ($l=280$ mm)
- 50x50x800 mm ($l=700$ mm)

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Modul elastičnosti drveta

■ *Aksijalnim opterećenjem:*

$$E_{II} = \frac{\sigma}{\varepsilon}$$

■ *Putem savijanja:*

$$E_{II} = \frac{P_e \cdot l^3}{48 \cdot I \cdot f}$$

Uticaj vlažnosti drveta:

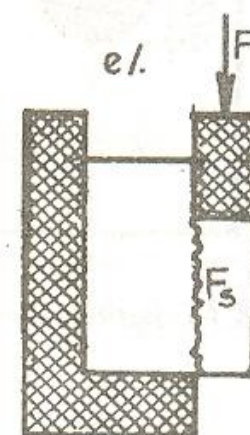
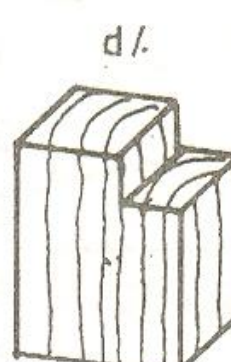
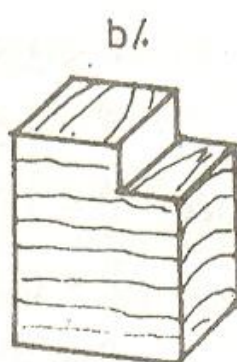
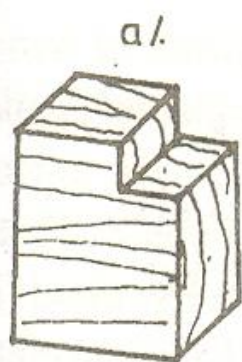
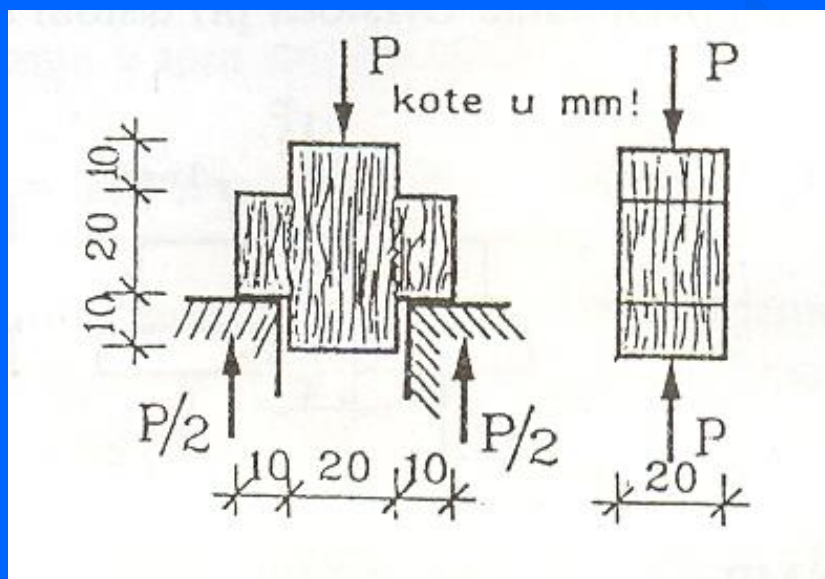
$$E_{II,15} = E_{II,H} [1 + 0,02(H - 15)]$$

Četinari: $E=6000-16000 \text{ MPa}$

Hrast, bukva, bagrem: $E=8000-22000 \text{ MPa}$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri smicanju

Sl. 8.17. Uzorci za ispitivanje čvrstoće pri smicanju

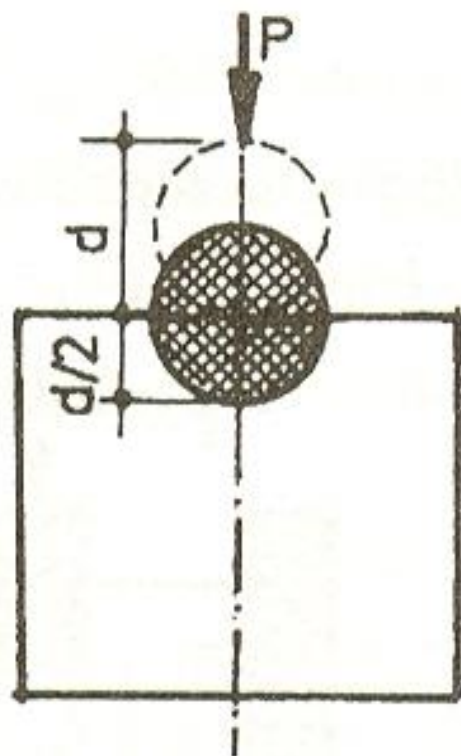
DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Tvrdća drveta

Po metodi Janke ispituje se na 5 uzoraka 50x50x150 mm (za sva 3 prvca), ili 50x50x30, odnosno 30x30x20 (za ispitivanje samo na poprečnom preseku).

Utiskivanjem polirane čelične kuglice prečnika cca 11,3 mm do polovine prečnika. Sila u kN uzima se kao tvrdoća drveta!

U okviru ove metode, drvo se deli na šest klasa tvrdoće:

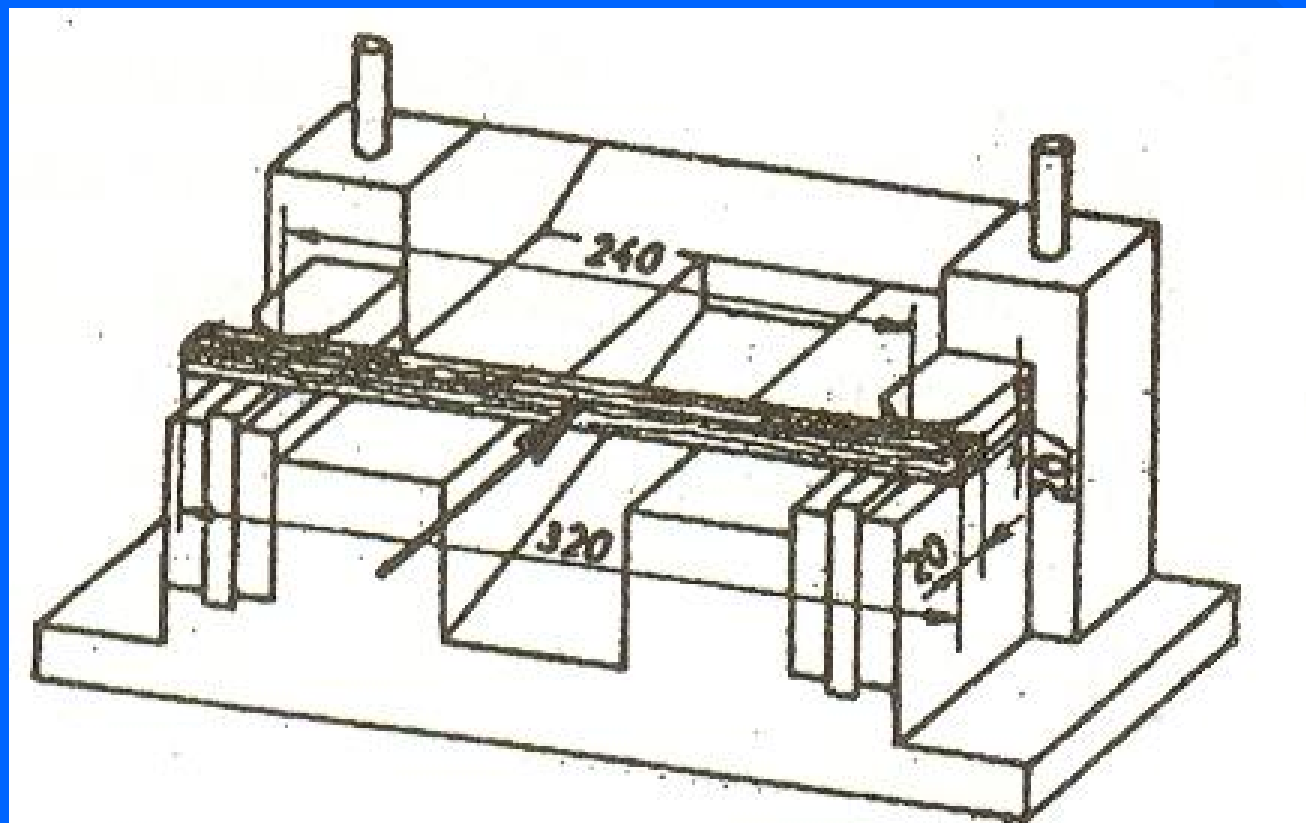

Sl. 8.18. Ispitivanje tvrdoće

1. Vrlo meko drvo:	$P \leq 3,5 \text{ kN}$
2. Meko drvo:	$P = 3,51-5 \text{ kN}$
3. Drvo srednje tvrdoće:	$P = 5,01-6,5 \text{ kN}$
4. Tvrdo drvo:	$P = 6,51-10 \text{ kN}$
5. Vrlo tvrdo drvo:	$P = 10,01-15 \text{ kN}$
6. Drvo tvrdo kao kost:	$P > 15 \text{ kN}$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Mehanička svojstva: Čvrstoća pri udarnom opterećenju

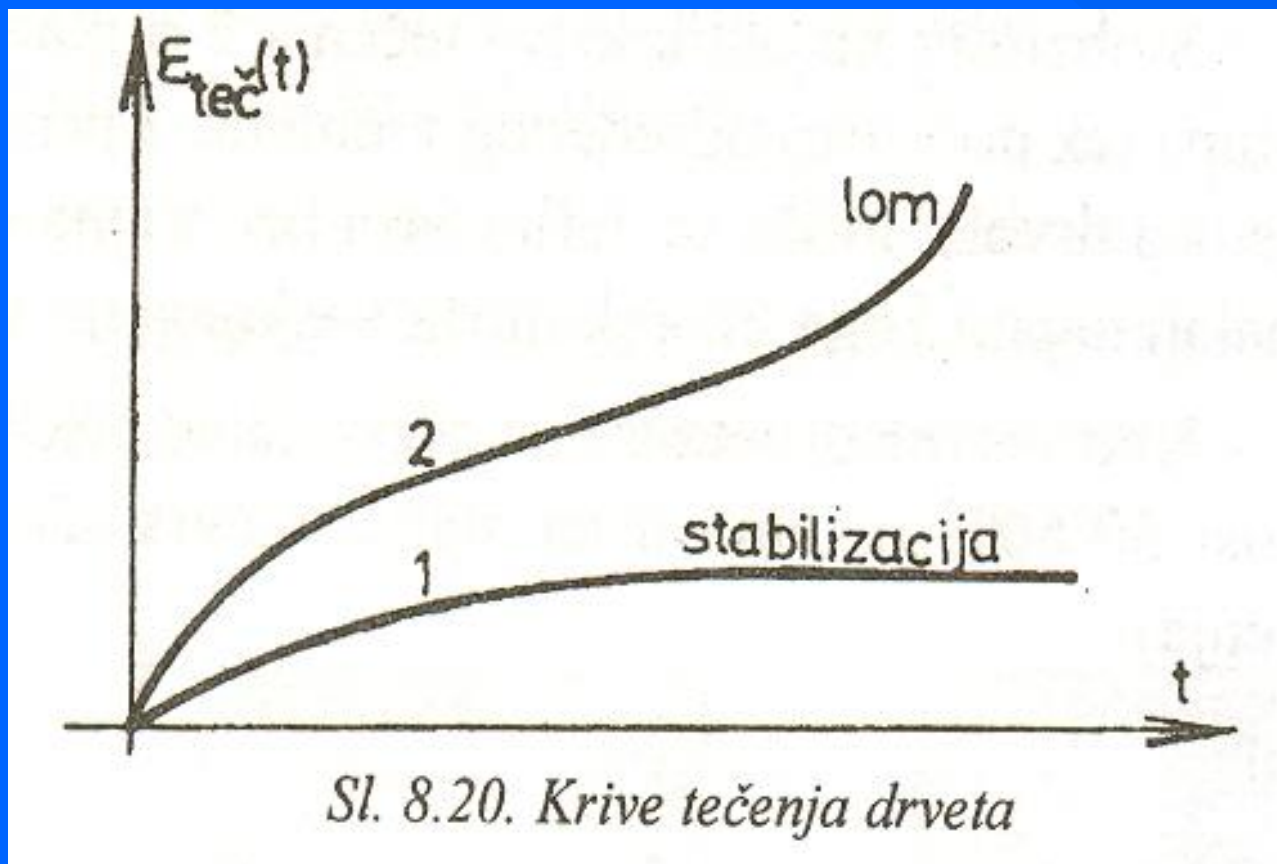

Sl. 8.19. Ispitivanje čvrstoće pri delovanju udarnog opterećenja

$$\rho = \frac{A}{F_0} \quad (\text{J/cm}^2)$$

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Reološka svojstva

Krive tečenja drveta: (1) Za naprezanja u okviru radnih napona
(2) Za naprezanja iznad granice elastičnosti

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Reološka svojstva

■ Čak ni u području radnih napona nije zadovoljena pretpostavka o linearnom tečenju.

■ $\varepsilon(t) = \varepsilon_{tren} + \varepsilon_{teč}(t)$

$$\varepsilon(t) = \varepsilon_{tren} \left[1 + \frac{\varepsilon_{teč}(t)}{\varepsilon_{tren}} \right] = \varepsilon_{tren} [1 + \varphi(t)]$$

$\varphi = \varphi(t, \sigma, H)$; $\varphi_{\infty} = \varphi_{t \rightarrow \infty} = 0 - 3$ (kod betona: $\varphi_{t \rightarrow \infty} = 1 - 5$,
kod čelika: $\varphi_{t \rightarrow \infty} = 0,05 - 0,1$)

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

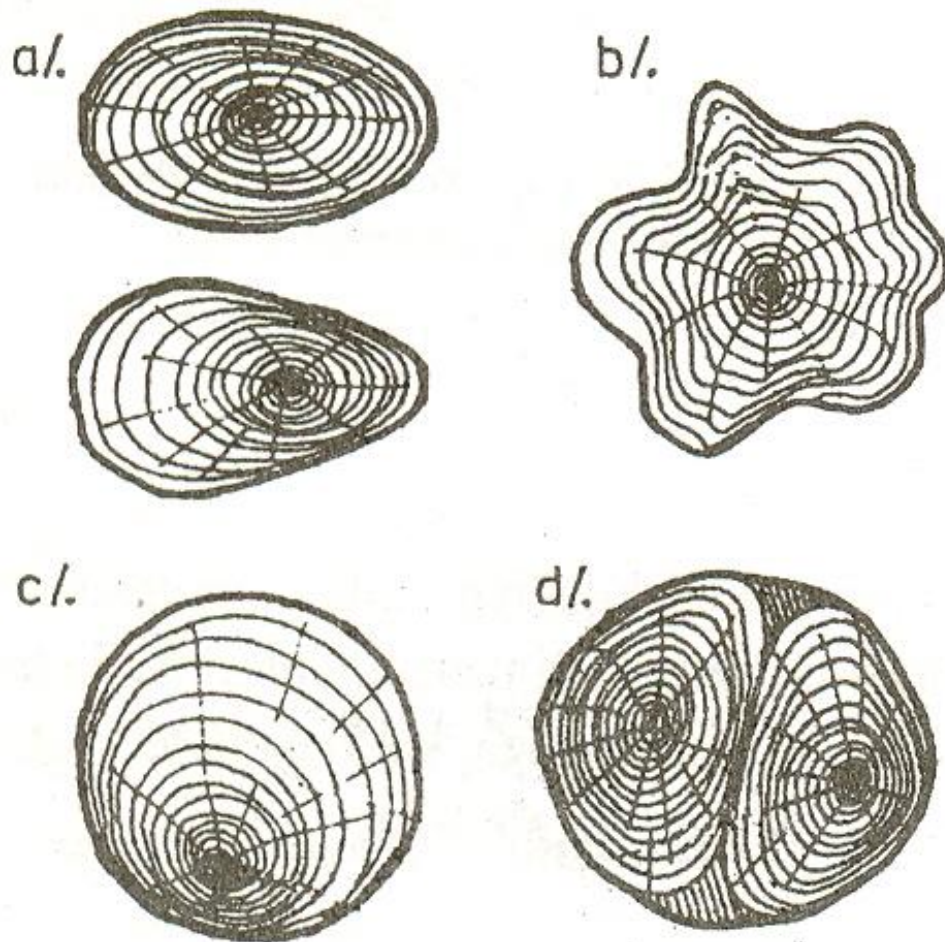
Greške drveta

- Грешке грађе дрвета
- Грешке дрвета од узрока физичке природе
- Грешке дрвене грађе
- Грешке дрвета услед деловања биотичких фактора

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Greške drveta: Greške građe drveta

Sl. 8.21. Greške poprečnog preseka drveta

Greške poprečnog preseka:

a) *Eliptični (ovalni) presek*

b) *Žljebovit presek*

c) *Ekscentrični presek*

d) *Dvostruko srce*

U ovu grupu grešaka ubraja se još i:

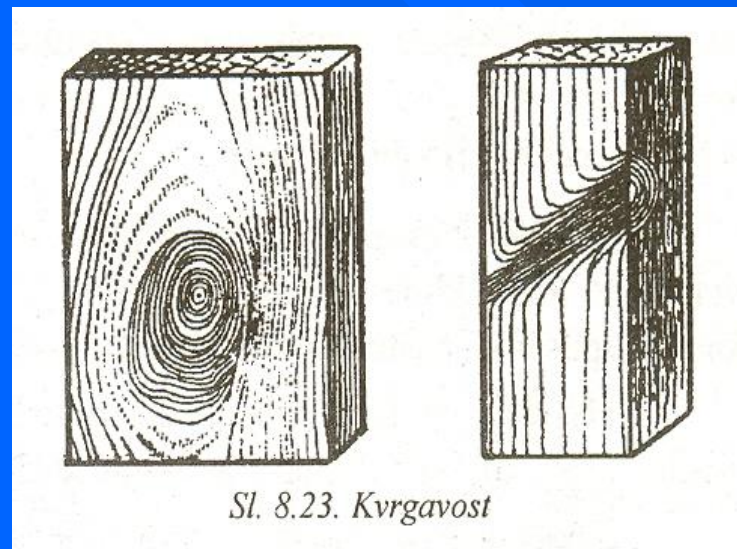
e) *Nejednaka širina godova*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Greške drveta: Greške građe drveta

Sl. 8.2. Zakrivljenost debla

Sl. 8.23. Kvrgavost

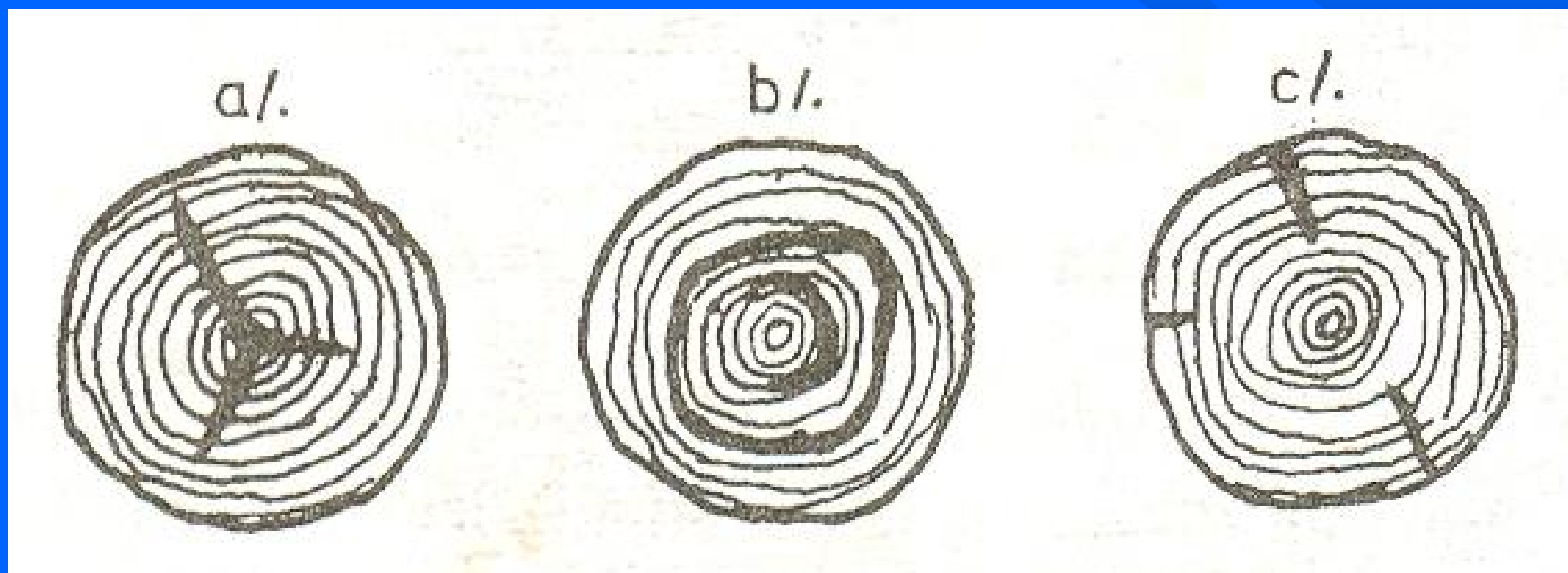

Sl. 8.22. Nepravilnost vlakana

- *Zakrivljenost debla*
- *Nepravilnost vlakana*
- *Kvrgavost*
- *Urasla kora (usled raznih mehaničkih povreda drveta)*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Greške drveta: Greške drveta od uzroka fizičke prirode

a) Paljivost

b) Okružljivost

c) Raspukline

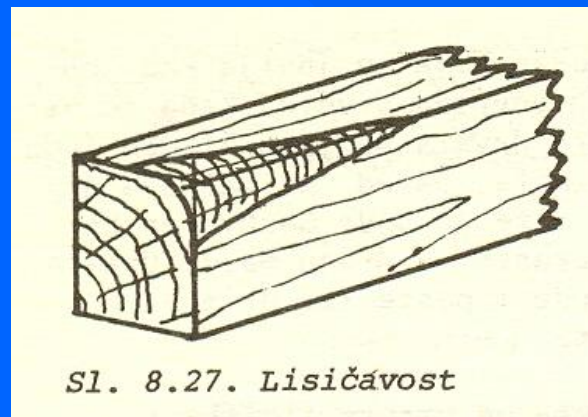

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

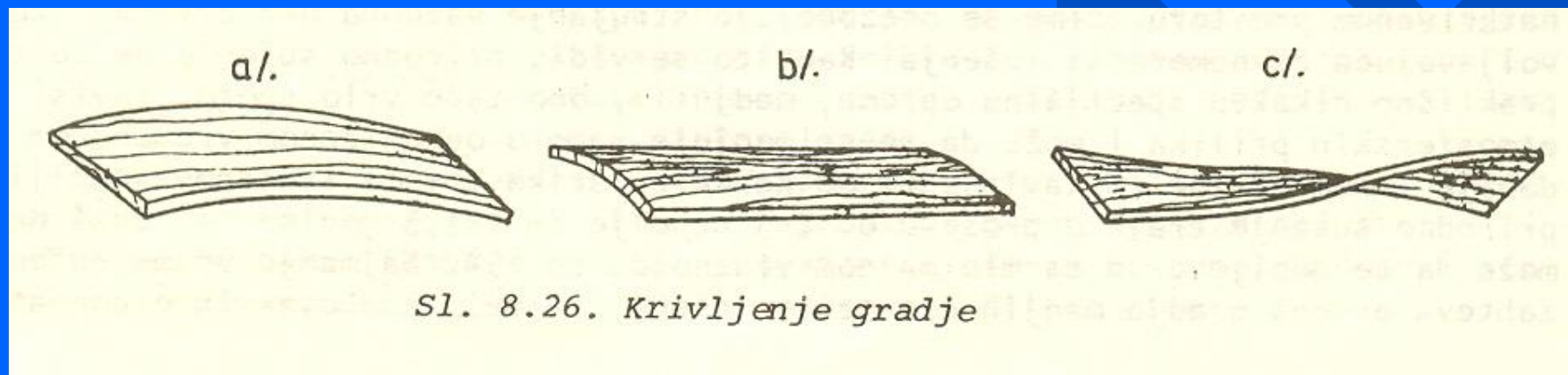
Greške drveta: Greške drvene građe

Sl. 8.25. Pukotine i raspukline

Sl. 8.27. Lisičavost

Sl. 8.26. Krivljenje gradje

Sl. 8.25: Pukotine i raspukline

Sl. 8.26: Krivljenje građe

Sl. 8.27: Lisičavost drvene građe

a) Izbočenost

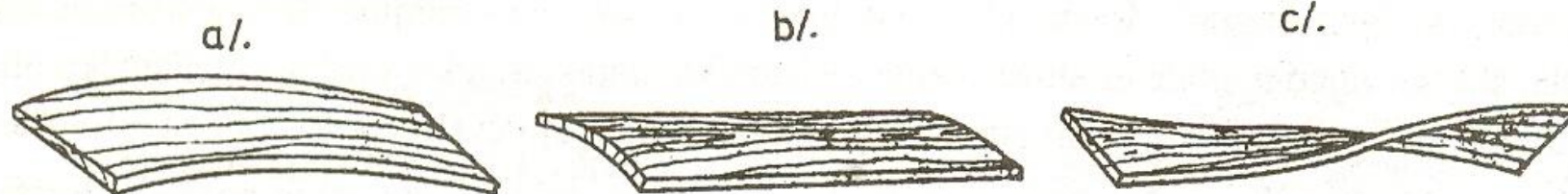
b) Koritavost

c) Vitopernost

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

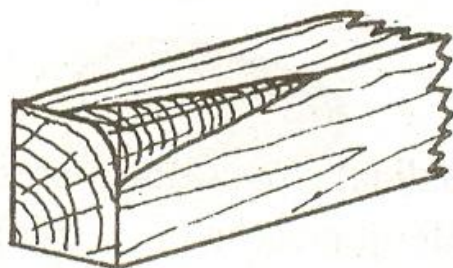
Greške drveta: Greške drvene građe

- izbočenost, ako je reč o podužnoj zakrivljenosti (sl. 8.26a),
- koritavost, ako je reč o poprečnoj zakrivljenosti (sl. 8.26b) i
- vitopernost, ako je reč o izvitoperenom obliku građe (sl. 8.26c).

Sl. 8.26. Krivljenje građe

Lisičavost je greška koja se manifestuje prisustvom zaostale obline na obrađenoj drvenoj građi. Razlikuju se jednoivična lisičavost (sl. 8.27) i višeivična lisičavost.

Sl. 8.27. Lisičavost

Nejednakost dimenzija. Ova greška se najčešće javlja kod dasaka; usled skretanja testere za vreme struganja, daska, gledano po dužini, dobija linearno promenljivu debljinu i/ili širinu.

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Greške drveta: Greške drveta usled biotičkih faktora

■ **Trulež**

Javlja se kao posledica delovanja određenih gljiva,

■ **Crvotočina**

Predstavlja rezultat delovanja insekata

- *Površinska – do dubine od najviše 3 mm,*
- *Plitka – dubine 3 – 15 mm,*
- *Duboka – dubine preko 15 mm,*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi: Sušenje drveta

- *Sušenjem se poboljšavaju fizičko-mehanička svojstva i obezbeđuje određen stepen trajnosti drveta*
- *Sušenje može da bude prirodno (na slobodnom vazduhu) ili veštačko (u sušarama, primenom raznih postupaka)*
- *Prirodno sušenje: Slaganjem drveta u vitlove u slobodnom ili natkrivenom prostoru, čime se obezbeđuje strujanje vazduha oko drveta i zadovoljavajuća ravnomernost sušenja. Traje u proseku od 2-3 nedelje do 1-1,5 godine (u zavisnosti od vrste i debljine drveta). Može da se dobije drvo sa minimalnom vlažnošću od 15%*
- *Veštačko sušenje: Znatno je brže od prirodnog i omogućava svođenje vlažnosti na nivo 6-10%. Sušare mogu da budu:*
  - *Sa kontinualnim radom (u tunelima) i*
  - *Sa periodičnim radom (u komorama), sa prirodnom ili prinudnom (veštačkom) cirkulacijom vazduha, odnosno vodene pare.*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi: *Sušenje drveta*

- *Ubrzano sušenje drveta u petrulatumu*: Petrulatum je sekundarni proizvod deparafinacije nekih ulja iz nafte. Drvo se potapa u petrolatum zagrejan na cca 130⁰C, čime se vrlo brzo odstranjuje vlaga (u vidu vodene pare). Drvo osušeno na ovaj način ne trpi deformacije i ne puca

- *Sušenje električnim putem* (u električnom polju visoke frekvencije).

Drvo se na ovaj način suši *10-20 puta brže* nego u tunelima ili komorama, ali, zbog velikog utroška električne energije, *3-4 puta je skuplje*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi: Drvena građa

DRVENA GRAĐA

1. Obla građa

$$d \geq 16 \text{ cm}$$

2. Poluobla građa

- *Polutače*

- *Četvrtače*

3. Cepana i tesana građa

(Najkvalitetnija, ali i najskuplja)

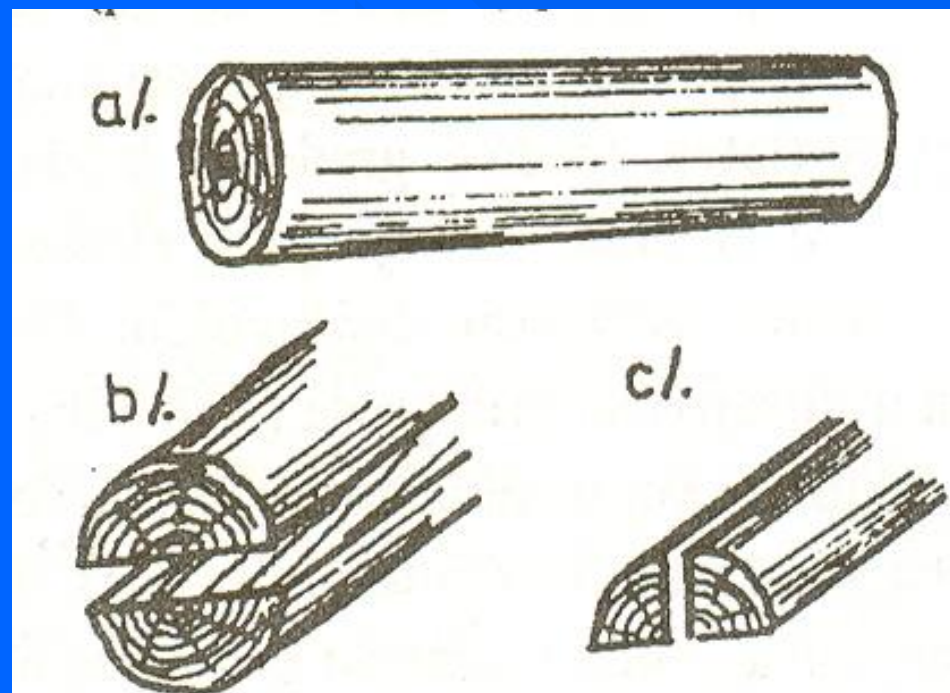
4. Rezana građa

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi: Drvena građa

- Obla građa: Drvo - trupac – kod koga je samo uklonjena kora. Minimalni prečnik 16 cm, promena prečnika po dužini ≤ 2 cm/m → *Oblice* (Sl. 28 – a)
- Poluobla građa: Podužnim presecanjem oble građe → *Poluobllice* (Sl. 28 – b) i → *Četvrtake* (Sl. 28 – c)
- Cepana i tesana građa: Pripada kategoriji najkvalitetnije i najskuplje građe
- Rezana građa (načini rezanja, vrste i neki oblici rezane građe na sledećem slajdu).

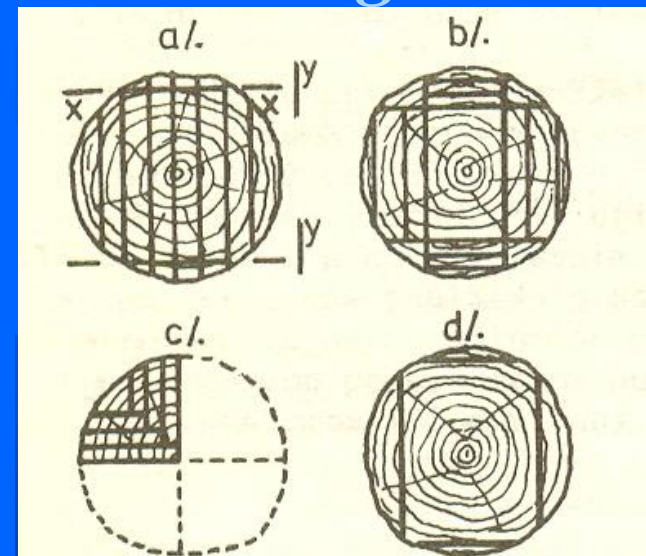
Sl. 8.28. Osnovni oblici oble drvene građe

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

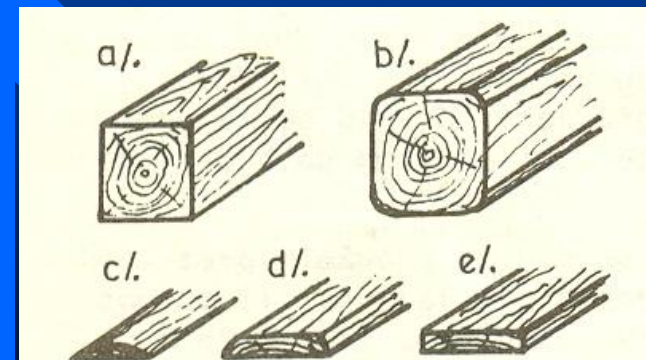
Prerada drveta i gotovi proizvodi: Drvena građa

Rezana građa

- **Tanke daske:** $d=9-13 \text{ mm}$
- **Letve:** $\max d/b = 33/48 \text{ mm}$
- **Daske:** $d=14-40 \text{ mm},$
 $b=(5-10)d$
- **Planke (talpe):** $d > 40 \text{ mm}$
- **Gredice:** $b/d < 10/10 \text{ cm}$
- **Grede:** $b/d > 10/10 \text{ cm}$
 $\max d/b = 38/38 \text{ cm}$
- **Kratka građa:** $l \leq 4 \text{ m};$
- **Duga građa:** $l > 4 \text{ m}$

Sl. 8.29. Načini rezanja trupca

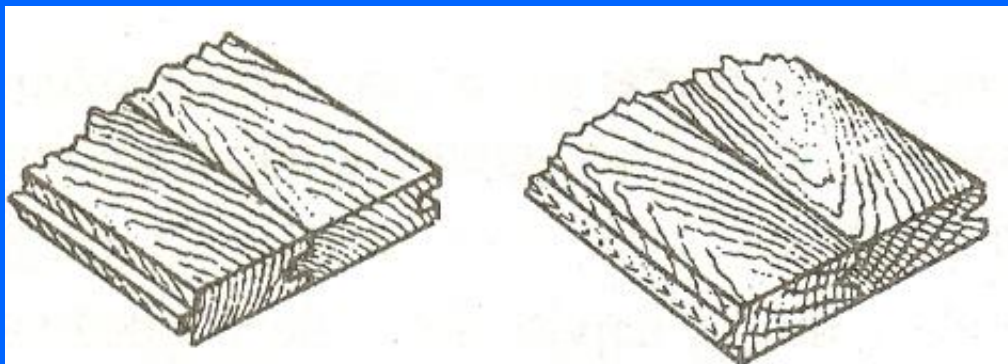
Sl. 8.30. Oblici drvene gradje dobijeni obradom

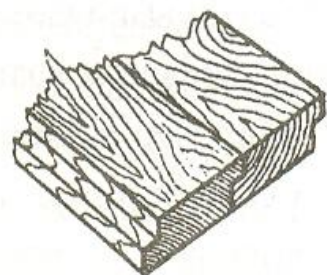
DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi: Građevinska galanterija

U građevinsku glanteriju ubrajaju se elementi od drveta malih poprečnih preseka koji se dobijaju sečenjem, rendisanjem i frezovanjem (glodanjem) drvene građe.

Sl. 8.31. Brodarski pod

8.32. Lamperije

Sl. Sl. 8.33. Profilisani elementi

■ Brodarski pod: *Obradom - rendisanjem i frezovanjem (da bi se dobili pero i žljeb) jelovih ili borovih dasaka. Debljina 16-26 mm, širina 6-16 cm (Sl. 8.31)*

■ Parket: *Od tvrdog drveta (hrast, bagrem, bukva).*

- *Običan parket: Dašćice dužine 190-550 mm, širine 26-105 mm i debljine 18-22,5 mm. Gornja strana rendisana, bočne i čeone strane sa perom i žljebovima.*

- *Mozaik-parket: Ploče-lamele dužine 100-125 mm, širine 20-25 mm i debljine 6-9 mm, koje se slažu u polja, a ova u veće elemente – mozaik-ploče.*

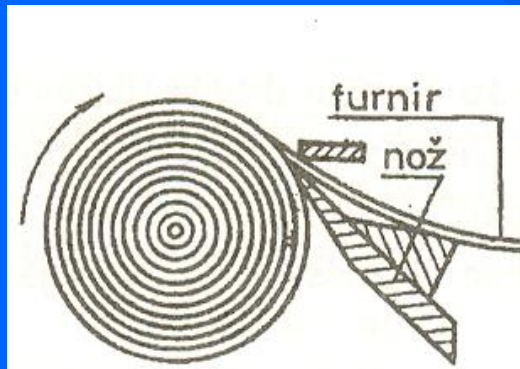

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

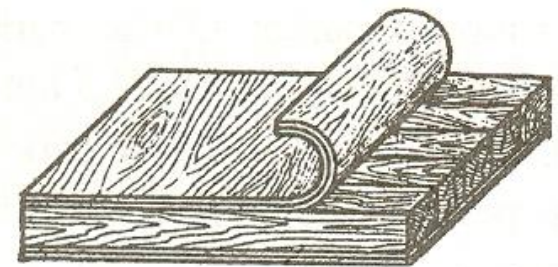
Prerada drveta i gotovi proizvodi

Ostali fabrički proizvodi od drveta

- **1. Furnir:** Tanki listovi debljine do 4 mm, dobijeni rezanjem drvene građe ili ljuštenjem drvenih trupaca (Sl. 8.34)

Sl. 8.34. Dobijanje furnirskih listova

Sl. 8.35. Panel-ploča

- **2. Šper ploče:** Slepljivanjem neparnog broja listova furnira, tako postavljenih da drvena vlakna budu međusobno upravna.

- **3. Panel ploče:** Ploče kod kojih je srednji deo izrađen od letvica smrče, jele ili nekih lišćara, na koje se sa obe strane lepe furnirski listovi debljine 2,5-4 mm. Vlakna furnira su pod pravim uglom u odnosu na pravac letvica, koje mogu biti jedna uz drugu ili razmaknute (Sl. 8.35).

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi

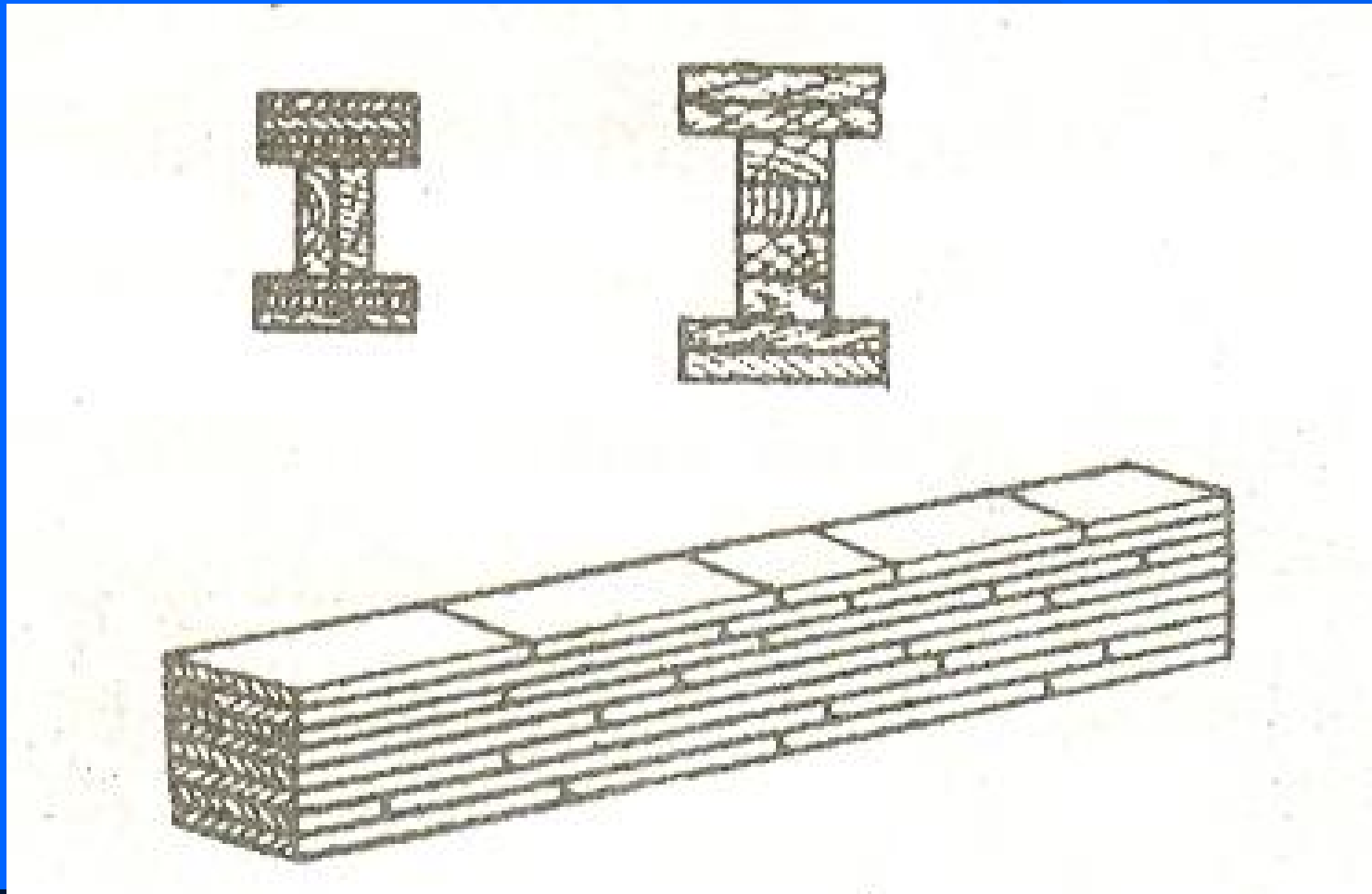
Ostali fabrički proizvodi od drveta

- *Ploče-iverice (presovana mešavina usitnjenog drveta i odgovarajućeg lepka – veziva). Ove ploče proizvode se kao:*
  - *Jednoslojne ili troslojne ploče,*
  - *Pune ploče ili ploče sa šupljinama.*
- *Lesonit – ploče (vrlo usitnjeno drvo, kuvano na 100°C u rastvoru NaOH, a zatim jako presovano – pritiskom preko 25 MPa, a zatim sušeno do 1-3% vlage). Proizvode se kao:*
  - *Tvrde lesonit ploče $d=3-5\text{ mm}$, $\gamma \cong 1000\text{ kg/m}^3$,*
  - *Izolacione lesonit ploče $d=8-20\text{ mm}$, $\gamma \cong 240\text{ kg/m}^3$*
- *Lamelirano lepljeno drvo (lepljenjem relativno malih drvenih lamela – $d \leq 30\text{ mm}$, čime se dobijaju linijski elementi i do 40 m dužine, različitih poprečnih preseka)*

DRVO I MATERIJALI NA BAZI DRVETA

Prerada drveta i gotovi proizvodi

Ostali fabrički proizvodi od drveta

Lamelirno lepljeno drvo

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

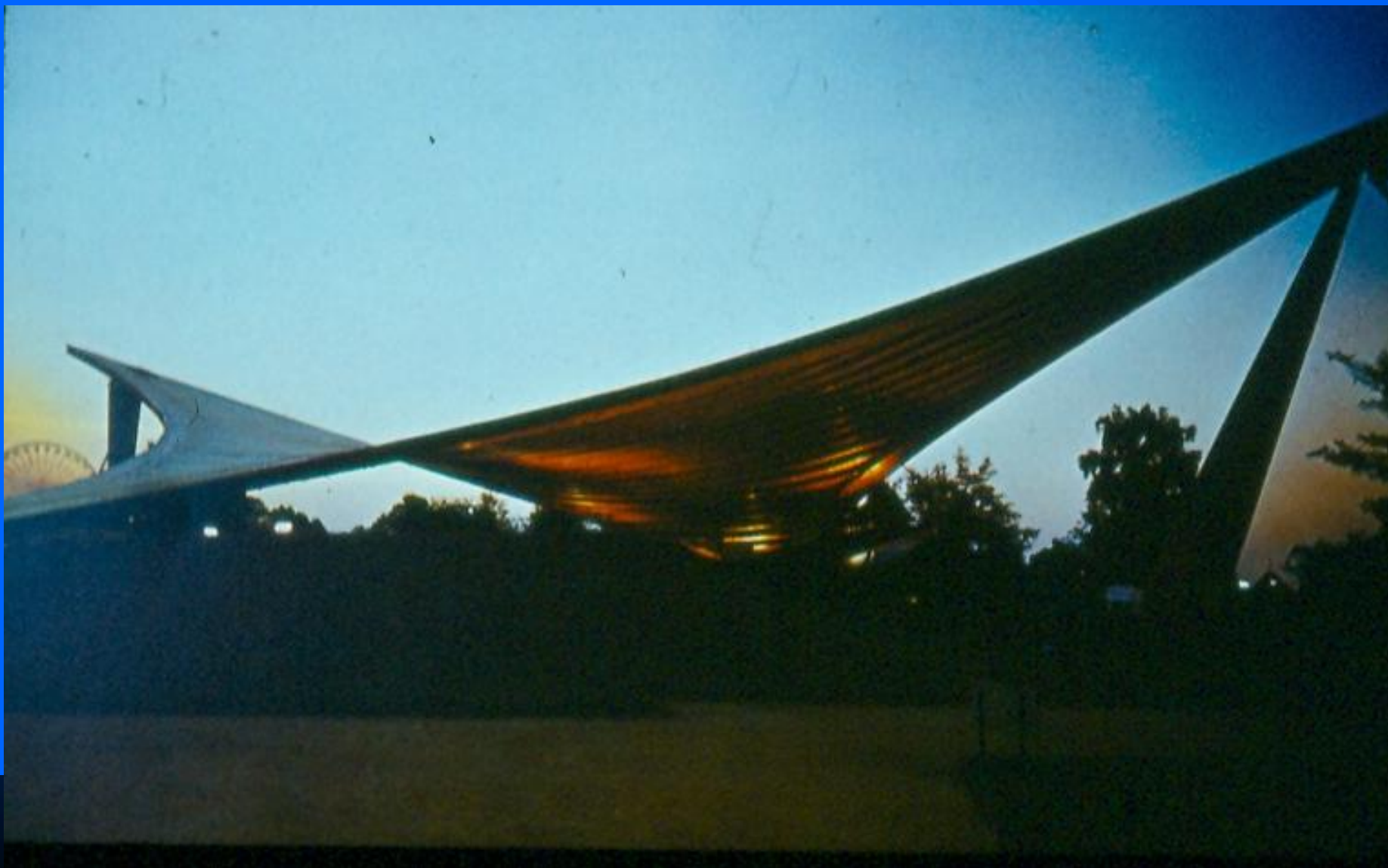

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

PRIMERI KONSTRUKCIJA IZVEDENIH OD LEPLJENOG LAMELIRANOG DRVETA

